

Det Kongelige Kultur- og kirkedepartement
Postboks 8030 Dep.
0030 Oslo

Oslo 28. september 2009

HØRING – RAPPORT MED EVALUERING AV BOKAVTALEN

Vi viser til Kultur- og kirkedepartementets brev av 6. juli 2009 vedlagt Telemarksforsknings rapport om "Evaluering av Bokavtalen".

Samskipnadsrådet takker for anledningen til å avgi høringssvar. Samskipnadsrådet er et samarbeidsorgan for de 25 studentsamskipnadene i Norge. Studentsamskipnadene har som formål å etablere tilbud som en integrert del av det helhetlige læringsmiljøet ved den enkelte utdanningsinstitusjon.

Studentsamskipnadenes campusbokhandler har som fremste oppgave å dekke de respektive miljøers behov for tilbud av fagbøker og studiemateriell på campus. Gjennom disse bokhandlerne får universitets- og høgskolemiljøer fysisk tilgang til et stort utvalg av norsk faglitteratur, ved siden av internasjonal faglitteratur. Samskipnadsrådets høringssvar er gitt i forhold til hvordan bokavtalen har fungert i den akademiske delen av bokbransjen i Norge (bokgruppe 2).

Oppsummering/konklusjon

- Samskipnadsrådet støtter Telemarksforskning i at det ikke bør gjennomføres særlig vidtrekkende endinger i avtaleverket mellom partene i bransjen.
- Rapporten tar i liten grad for seg bokgruppe 2. Samskipnadsrådet anbefaler at fastpris i bokgruppe 2 må videreføres men med en fastprisperiode som varer lenger enn 30. april året etter utgivelse.
- Samskipnadsrådet vil peke på at rapporten mangler en dimensjon, nemlig hvordan Bokavtalen fungerer i dagens situasjon sett i lys av den teknologiske utviklingen i bransjen.

Bokgruppe 2 og campusbokhandlerne

Studentene kjøper i dag hovedparten av sine nye pensumbøker hos campusbokhandlerne, som er økonomisk avhengig av salget av faglitteratur. En god basisøkonomi er forutsetningen for at disse bokhandlerne skal være pålitelige og fleksible bidragsytere i læringsmiljøene. 21 av Samskipnadene har et innkjøpsfellesskap, Unipa AS, som forhandler frem avtaler med leverandører basert på felles volum.

I rapporten konkluderer Telemarksforskning at fastprisen ikke lenger er effektiv i henhold til intensjonen. De mener ordningen ble undergravd av bransjen selv med bransjeavtalen av

SAMSKIPNADSRÅDET

1998. Et resultat av denne er at innkjøpsprisene ser ut til å variere mellom ulike bokhandlere. Dette er etter vår mening ikke dekkende for bokgruppe 2.

Campusbokhandlene har i dag en betydelig markedsandel i Norge, og Samskipnadsrådet mener en videreføring av fastprisen i bokgruppe 2 er nødvendig for å sikre at de litteraturpolitiske målsettingene blir nådd. Videreføring av fastprisordning for fagbøker er et vesentlig bidrag for å sikre studentene god tilgang til relevant faglitteratur, og vil videre bidra til styrking og utvikling av norsk fagspråk. Ved innføring av ny bokavtale i 2005 argumenterte Unipa for fortsatt fastpris for bokgruppe 2, og vi mener disse argumentene fremdeles er aktuelle. Bakgrunnen for det statlige engasjementet i produksjon og omsetning av norsk faglitteratur var å sikre studentene god tilgang til relevant faglitteratur, og å bidra til styrking og utvikling av norsk fagspråk. Dette gjelder også i dag.

Rapporten vier stor oppmerksomhet til skoleboksalg, men sier lite om bokgruppe 2. Ulikheter i undervisningstilbud og etterspørsel ved de enkelte høyere utdanningsinstitusjoner gjør at opplaget for fagbøker til høyere utdanning er vesentlig lavere enn for skolebøker til obligatorisk utdanning i grunnskole og videregående skole. Innføringen av større frihet for studentene til eget valg av faglitteratur i de enkelte fag (kvalitetsreformen), har medført at campusbokhandlene må tilby studentene mer faglig veiledning i litteraturvalget. Studentenes og fagmiljøenes innkjøp av pensumbøker og fagbøker er spredt over hele kalenderåret, slik at campusbokhandlene til enhver tid må holde et svært stort utvalg av bøker på lager. Bokhandlenes salg av pensum- og andre fagbøker er derfor mer kostnadskrevende og medfører en større økonomisk risiko enn salg av skolebøker.

Gjeldende bokavtales fastprisordning for skjønnlitteratur og generell litteratur synes å være godt tilpasset salgssyklusen for skjønnlitterære bøker. En vesentlig del av pensumlitteraturen som brukes i undervisning ved høyere læresteder har svært lang levetid i markedet. Med samme fastprisordning som for skjønnlitteratur og generell litteratur, får nye fagbøker fri pris på et tidspunkt da mange av bøkene fortsatt er aktuelle, med gode utsikter til at de vil bli brukt i undervisningen i flere år framover. Med en fastprisperiode som utløper allerede 30. april i året etter utgivelsesåret, har ikke nye norske fagbøker fastpris i mer enn ett semester, dersom boken blir utgitt sent på året. Forfattere, lærere, bokhandler og studenter forventer at salget av nye eksemplarer av pensumbøker skal fortsette over flere år. Bøkene trykkes ofte i opplag som rekker til flere års salg. Verken forfatter, forlag eller fagbokhandler har derfor interesse av å sette ned prisen på slike bøker allerede pr 1. mai i året etter utgivelsen, dette i motsetning til hva som er tilfellet for skjønnlitterære bøker. Vi mener derfor at fagbøker bør ha en fastprisperiode som varer lenger enn til 30. april i året etter utgivelsesåret. Dette er ikke behandlet i rapporten fra Telemarksforskning.

Teknologisk utvikling i bokbransjen

I Evalueringens mandat heter det at ”den skal skaffe kunnskap om hvordan Bokavtalen fungerer i dagens situasjon”.

Vi mener Evalueringen langt på vei gjør dette, men den teknologiske utviklingen går fort og bokbransjen er allerede på vei inn i et nytt marked for bøker i elektroniske formater (e-bøker og digitale tekster). Evalueringen sier ingen ting om dette bokformatet og hvordan dette bør reguleres. Teknologisk utvikling har påvirket og vil påvirke bokbransjen i årene som kommer. Gode rammevilkår er nødvendig for å sikre stabilitet i en bransje som går inn i en periode med store endringer.

SAMSKIPNADSRÅDET

Vi tror den teknologiske utviklingen innenfor nye formater vil vise seg først i det akademiske markedet. Barn får i dag utlevert passord til læringsportaler som "It's learning" i første klasse, og beholder dette til de er ferdige med høyere utdanning. De er vant til å lære fra forskjellige format helt fra starten.

Når vi benytter uttrykket "digitale teksten" tenker vi på det som er ekvivalent til innholdet i en trykt bok. For å lese den digitale teksten trengs en leser, som er en programvare installerte på enten PC-en, på mobiltelefon, eller PDA. Programvaren kan også være installert på en dedikert leseplate (leseplate/lesere). Dette er enheter som har som primærfunksjon å vise elektroniske tekster, bøker og aviser.

Vi ser at et økende antall forelesere supplerer pensumlistene med digitale tekster, for eksempel elektroniske artikler som de enten legger ut på skolens læringsportal, eller ber studentene laste ned direkte. Unipa bokhandlene vil i løpet av året selge e-bøker gjennom sine nettsider, og vi forventer at salg av pensumlitteratur i dette formatet vil øke i årene som kommer. Sentrale spørsmål som dukker opp er om fastprisen også skal gjelde for e-bøker, og om det er riktig at det skal være moms på e-bøker når innholdet er det samme som i en tradisjonell bok. Vi mener e-bøker bør omfattes av det samme regelverket når det gjelder moms og fastpris som andre bøker

Med vennlig hilsen

Lisbeth Dyrberg
leder Samskipnadsrådet

Kopi: Studentsamskipnadene